

Τίτλος Μαθήματος	Μορφολογία – Ανάλυση στη Ψαλτική Τέχνη					
Κωδικός Μαθήματος	BYZ415					
Τύπος μαθήματος	Υποχρεωτικό					
Επίπεδο	Πτυχίο (1 ^{ος} κύκλος)					
Έτος / Εξάμηνο φοίτησης	4 ^ο Έτος / 7 ^ο Εξάμηνο					
Όνομα Διδάσκοντα	Θα ανακοινωθεί					
ECTS	6	Διαλέξεις εβδομάδα	/	Μέχρι 6 Τηλεσυναντήσεις	Εργαστήρια / εβδομάδα	N/A
Στόχοι Μαθήματος	<p>Στόχος του μαθήματος είναι η οικείωση με τα σπουδαιότερα είδη μελωδημάτων και όρων της Βυζαντινής Μελοποιίας.</p> <p>Γνωριμία με τα είδη – γένη της Μελοποιίας και η Ανάλυση της δομής των ποικίλων μορφών της Βυζ. Μελοποιίας.</p> <p>Εξετάζεται η εξέλιξη της Βυζαντινής Μελοποιίας και των βασικών στοιχείων της οκταηχίας.</p> <p>Στόχος του μαθήματος είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές τα απαραίτητα εφόδια για την κατανόηση των στοιχείων της ψαλτικής Τέχνης και η γνωριμία με τον θησαυρό των βυζαντινών μουσικών χειρογράφων.</p> <p>Στους φοιτητές θα δοθεί η δυνατότητα να ακούσουν και να αξιολογήσουν επιλεγμένα αριστουργήματα της βυζαντινής μουσικής μελουργίας και να διακρίνουν τους ήχους και το είδος του μελουργήματος.</p>					
Μαθησιακά Αποτελέσματα	<p>Αναμένεται, ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συζητούν τις μορφολογικές ιδιαιτερότητες και την υψηλή αισθητική των ποικίλων βυζαντινών συνθέσεων. • Αναγνωρίζουν τὰ ποικίλα σχήματα πλοκής του και την ερμηνεία τους. • Αξιολογούν και εκτιμούν τον αρίφνητο πλούτο της βυζαντινής μελοποιίας. • Συνειδητοποιούν τη διαχρονική αξία και τη σημασία μοναδικών δημιουργημάτων της Βυζαντινής Μελοποιίας. 					

	<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποιούν τα απαραίτητα εφόδια για την κατανόηση και τη διδασκαλία της Βυζαντινής Μουσικής σε σχολεία και πολιτισμικά, πνευματικά Ιδρύματα. • Χειρίζονται τις γνώσεις τους στο γνωστικό αντικείμενο της Βυζαντινής Μουσικής και στη γνωριμία με τον θησαυρό των βυζαντινών μουσικών χειρογράφων. • Να εξεταστούν οι βασικοί σταθμοί στην εξέλιξη της σημειογραφίας της Βυζαντινής μουσικής (η αρχαϊκή σημειο- γραφία, η στρογγύλη σημειογραφία και η αναλυτική σημειο γραφία). Η βυζαντινή, μεταβυζαντινή και νεώτερη εκκλη- σιαστική μελοποιία: οι μελουργοί, ορόσημα, τα κυριότερα χειρόγραφα, τα γένη και είδη. • Αναγνωρίζουν τις εξελικτικές φάσεις της βυζαντινής σημειο γραφίας. 		
Προαπαιτούμενα	Κανένα	Συναπαιτούμενα	Κανένα
Περιεχόμενο Μαθήματος	<p>Το μάθημα θα αναφερθεί αρχικά στους όρους μελοποιία- μορφολογία και στα είδη και γένη της βυζαντινής μελοποιίας. Θα εξετασθούν: η Οκταήχια, οι Ήχοι και τα γένη τους, το ήθος των ήχων. Οι μεταβολές τῶν ἡχων και τὰ σχηματα πλοκής τοῦ μελους. Θα ερευνηθούν οι Θέσεις, οι μεγάλες ὑποστάσεις και η περίτεχνη χειρονομία.</p> <p>Θα γίνουν μορφολογικά σχόλια: Για τὸ παπαδικὸ γένος μελοποιίας. Τα Άνοιξανταρια, το Μακαριος ἀνήρ, Κεκρα γαρια, Δοχες, Προκειμενα, Ἄμωμος, Ἀντιφωναί, Επιφωνήματα.</p> <p>Θα εξετασθούν μορφολογικά συνθέσεις ὅπως: Πολυέλεοι, Τριαδικὰ, Τιμιωτέρες, Αἶνοι, Δοξολογίες</p> <p>Ο Τρισάγιος Ὑμνος, Ἀλληλουϊάρια, Χερουβικὰ, Κοινωνικὰ .</p> <p>Τὸ Κοντακάριον, Ἀκάθιστος Ὑμνος</p> <p>Οἱ τροπαραικοὶ ὕμνοι. Τὸ Στιχηραρικὸ γένος μελοποιίας, Τὸ Στιχηράριον, Τὸ Δοξαστάριον, Τὸ Ἀναστασιματάριον</p> <p>Οἱ Μεγάλες Ὠρες, Τὰ ἰα΄ Ἐωθινὰ, Τα Ὀκτάηχα.</p> <p>Τὸ Εἰρμολογικὸ Γένος Μελοποιίας, Οἱ Καταβασίες, Τὸ Προλογάριον, τὰ Αὐτόμελα και οἱ Μακαρισμοὶ .</p> <p>Το Μαθηματάριον, το Καλόφωνον Στιχηράριον</p> <p>Το Κρατηματάριον και οἱ Καλοφωνικοὶ εἰρμοὶ</p>		
Μεθοδολογία Διδασκαλίας	Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση		
Βιβλιογραφία	<p>Ἀλεξάνδρου Μαρ., Ἐξηγήσεις καί μεταγραφές τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. Σύντομη εἰσαγωγή στόν προβληματισμό τους, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2010.</p> <p>Ἀλυγιζάκη Ἀντ., Ἡ Ὀκταηχία στήν Ἑλληνική Λειτουργική Ὑμνογραφία, ἐκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη, (1985).</p> <p>Ἀντωνίου Σπ., Πρωτοπρεσβυτέρου, Τὸ Εἰρμολόγιον καί ἡ Παράδοση τοῦ μέλους του, IBM, Ἀθήναι 2004.</p>		

Αντωνίου Σπ., Πρωτοπρεσβυτέρου, Η Μορφολογία της Βυζ. Εκ/κής Μουσικής, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2008.

Βαμβουδάκη Έμμ., Συμβολή εις τήν σπουδὴν τῆς παρασημαντικῆς τῶν βυζαντινῶν μουσικῶν, Τόμος Α', Μέρος Γενικόν, Σάμος 1938. Εὐθυμιάδη Ἀβράαμ, Μαθήματα ἐκκλησιαστικῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, β' ἔκδοσις Θεσσαλονίκη 1972.

Καραγκούνη Κων/νου, Ἡ παράδοσις καὶ ἐξήγησις τοῦ μέλους τῶν Χερουβικῶν τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς μελοποιΐας, Ἴδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Σειρὰ Μελέται, Ἀριθμὸς 7, Ἀθήναι 2003.

Παπαδοπούλου Γ., Συμβολαί εις τήν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, Ἀθήνα 1977.

Στάθη Γρ., Ἡ ἐξήγησις τῆς παλαιᾶς βυζαντινῆς σημειογραφίας, IBM Μελέται 2. Ἀθήναι 1978.

Στάθη Γρ., Οἱ ἀναγραμματισμοὶ καὶ τὰ μαθήματα τῆς βυζαντινῆς μελοποιΐας, Ἀθήναι 1978.

Στάθη Γρ., Ἡ δεκαπεντασύλλαβος ὕμνογραφία ἐν τῇ Βυζαντινῇ Μελοποιΐᾳ, Ἀθήναι 1977.

Στάθη Γρ., Τὰ χειρόγραφα Βυζαντινῆς Μουσικῆς – Ἅγιον Ὅρος. Κατάλογος περιγραφικὸς τῶν χειρογράφων κωδίκων βυζαντινῆς μουσικῆς τῶν ἀποκειμένων ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ σκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, Τόμ. Α', Β', Γ', Δ', Ἴδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Ἀθήναι 1975, 1976, 1993.

Στεφανίδου Βασ., Σχεδιάσμα περὶ μουσικῆς ἰδιαίτερον ἐκκλησιαστικῆς, Παράρτημα Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας, Τεῦχος Ε', Ἔτος 1902.

Tardo Lorenzo, L' Antica Melurgia Byzantina, Grottaferrata, 1938.

Χαλδαιάκη Ἀχιλλέως, Ὁ Πολυέλεος στή Βυζαντινὴ καὶ Μεταβυζαντινὴ Μελοποιΐα, Ἀθήναι 2003.

Χατζηγιακουμὴ Μαν., Χειρόγραφα Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς 1453-1821, Συμβολή στήν Ἔρευνα τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, Ἐκδοσις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1980.

Ψάχου Κων/νου, Ἡ Παρασημαντικὴ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ἥτοι ἱστορικὴ καὶ τεχνικὴ ἐπισκόπησις τῆς σημειογραφίας τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, ἔκδοσις δευτέρα ὑπερῆυξημένη, μετὰ ἐκτενοῦς βιογραφίας καὶ εἰσαγωγῆς συνταχθείσης ὑπὸ τοῦ ἐπιμεληθέντος τὴν ἔκδοσιν Γεωργίου Χατζηθεοδώρου καθηγητοῦ μουσικῆς, Ἐκδόσεις Διότυσος, Ἀθήναι 1978.

Αξιολόγηση	Συνεχιζόμενες δραστηριότητες Αξιολόγησης	50%
	Τελική Εξέταση	50%
	Σύνολο	100%
Γλώσσα	Ελληνικά	